

ՍԵՐՈՎԱՅ ԱՐՔԵՂ. ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ

ԵՐԱԽՏԱԳԻՏԱԿԱՆ ԽՈՍՔ Ս. ՆԵՐՍԵՍ ԾՆՈՐՀԱԼՈՒ ՀԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի կոնդակը, նվիրված Ներսես Ծնորհալիի մահվան 800-րդ տարեդարձին, մեծ խանդավառությամբ և երախտագիտությամբ ընդունվեցավ ամբողջ հայության, մասնավորաբար արտասահմանի հայության կողմե։ Արտասահմանի բոլոր եկեղեցիներում մեջ այս եղանակեն սկսյալ հաջորդաբար կկատարվին կրոնական և գրական հանդիսություններ՝ ոգեկոչելով Ներսես Ծնորհալիի հիշատակը եկեղեցիներու, գրական ասուլիսներու և զանազան հավաքություններու մեջ, որպեսզի հավատացյալներու և հայ մարդոց միտքերու մեջ դրոշմվի անոր սուրբ և քաղցր հոգին։

Ներսես Ծնորհալին իր հանգամանքով, որպես կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, իր անձին առաքինություններով, իր մտքին բազմազան շնորհներով տիրապետած է ոչ միայն իր ժամանակի մարդոց միտքերում, այլ մանավանդ անկե հետո եկող բոլոր սերունդներու հոգիներում։

Մեր մեծապայծառ, լուսավոր և մեծագործ հայրապետներեն մին եղած է անհկա։ Մեր պատմության մեջ ամենեն քաղցր, ամենեն անուշ և ամենեն հեզ հոգին, երբ հարկը պահանջեր սակայն, այդ քաղցրության և հեզության մեջ ամենեն հզոր ուժը եղած է՝ ի պաշտպանություն Հայաստանյայց առաքելական եկեղեցվո։

Մեր արծաթյա դարուն զուտ և հնչուն ուկին է անհկա՝ Եզնիկի պարզ ոճով և Եղիշեի բանաստեղծական թոփչքով։ Իր գրականությունը, մասնավորաբար իր երգերը կցուցանեն իր մաքուր և անուշ հոգին։

Մասնավորաբար իր աղոթքները, իր երգերը լույսի և հավատքի երգեր եղած են։ Եվ մեր ժողովուրդը, կրնամ ըսել, որ ս. Գրիգոր Նարեկացիին հավասար սիրած, հարգած և նույնիսկ պաշտամունքի առարկա ըրած է անոր անձը և անոր հոգևոր երգերը։ Եթե Գրիգոր Նարեկացին իր հզոր և բարձրորակ ոճով միմիայն զգացված է հասարակ ժողովուրդին կողմե, ս. Ներսես Ծնորհալին

իրապես ապրված է հայ հավատացյալին կողմէ։ Ո՛վ չի հիշեր իր «Առաւօտ լուսոյ, Արեգակն արդար, Առ իս լոյս ծագեալ»։ Ո՛վ կրնա մոռնալ իր «Լոյս, արարիչ լուսոյ, առաջին լոյս»։ Ո՛վ կրնա չտպալորդիլ իր՝ Վարդանանց զորավարներուն նվիրված շարականով, որ ամբողջ հայ ժողովուրդի դիմադրության ոգին և ռազմական շունչն է, որ կենդանացնէ։ Եվ տակաւին իր սիրոյ երգերը. «Մեր անուն Յիսուս, սիրով քով անկա սիրտ իմ քարեղէն»։ Եվ այսպէս, Ծնորհալին իր ամբողջ կյանքի ընթացքին եղավ լուսի և հավատքի երգիչը։ Իր «Հաւատով խոստովանիմ»-ը հավատքի հզոր և քաղցր արտահայտությունն է։ Ո՛ր մեկ դրպրոցական աշակերտը չի հիշեր «Հաւատով խոստովանիմ»-են, «Իմաստութիւն Հօր Յիսուս, տուր ինձ իմաստութիւն, զբարիս խօսել և խորհիլ»։ Ո՛ր մեկ հավատացյալը, երբ երեկոյան քնացած պահուն, ճամբորդության ատեն, չարտասանէր «Պահապան ամենայնի Քրիստոս, աջ քո հովանի լիցի ի վերայ իմ, ի տուն և ի գիշերի, ի ցաւի ի տան, ի գնալ ի ճանապարհ, ի անցել, և ի յառնել»։ Անկիւս իր անձով, իր երգերով, իր աղոթքներով ներկա է մեր եկեղեցիներում և յորաքանչյոր հավատացյալի հոգիին մէջ։ Մեր ամբողջ պատմության ընթացքին, մասնավորաբար եկեղեցական պատմության ընթացքին, մեր ժողովուրդը զանազան մակդիրներով, որակած է իր մեծ գովակները,

մասնավորաբար իր մեծ հայրապետները։ Սակայն այդ բոլոր որակումները, որոնք եղած են զանազան անձերու նկատմամբ, անոնք ժամանակի ընթացքին մոռցված և անհայտացած են։ Միմիայն երեք անձեր մնացած են մեր եկեղեցւոյ պատմության մէջ, որոնց ժողովուրդի կողմէ տրված մակդիրները այլևս նվիրականացած և արբացած են։ Արդոնց առաջինն է անշուշտ ս. Գրիգորը՝ մեր հավատքին և մեր եկեղեցիին վերանորոգիչը, որ Լուսավորիչ կոչված է, ինչպէս և Խրիմյան Մկրտիչ Ա. կաթողիկոսը, որուն ժողովուրդը Հայրիկ անվանած է, այնպէս էլ Ներսէս Դ. Կլայեցիին մեր ժողովուրդի մէջ ճանչցված է Ծնորհալի, Ներսէս Ծնորհալի և իր շնորհները, որ իր կենդանության ընթացքին տարածած է, իր ժամանակին տակաւին անոնք կատղաբերին և կլուսավորեն մեր եկեղեցիները և մեր հավատացյալ ժողովուրդը։ Անոր համար թերևս ամենէն պատշաճ բացատրությունը կըլլաւ ս. գրական այն բացատրությունը, որով կսահմանվի ամեն շնորհներով և իմաստություններով լցված անձնավորությունները, «Այր լի շնորհօք և իմաստութեամբ»։

Իրավամբ ս. Ներսէս Ծնորհալին եղած է մարդ մը «լի շնորհօք և իմաստութեամբ» ոչ միայն իր ժամանակին, այլ նաև բոլոր ժամանակներու համար։

Հարգանք իր հաւերժ թարմ և անմեռ հիշատակին։

